

Aputyöstä asiantuntijaksi – 120 vuotta sairaanhoitajakoulutusta Oulussa

Koivisto Kaisa, Latomaa Timo, Sandelin Pirkko

21.9.2016 ::

Metatiedot

Nimeke: Aputyöstä asiantuntijaksi – 120 vuotta sairaanhoitajakoulutusta Oulussa. Teoksessa K. Koivisto, L. Kiviniemi & M. Tuisku (toim.) Sairaanhoitajakoulutusta 120 vuotta Oulussa – Konferenssi 22.–23.9.2016. Tiivistelmät :: Nurse Education for 120 Years in Oulu – Conference 22.–23.9.2016, Abstracts

Tekijä: Koivisto Kaisa; Latomaa Timo; Sandelin Pirkko

Aihe, asiasanat: ammattikorkeakoulututkinnot, hoitoala, koulutus, sairaanhoitajat

Tiivistelmä: Aputyöstä asiantuntijaksi – 120 vuotta sairaanhoitajakoulutusta Oulussa artikkelissa kuvataan lyhyesti koulutuksen juhlakonferenssin sisällöllisiä teemoja koulutus, tutkimus- ja kehittämistoiminta, johtaminen ja esimiestyö, sairaanhoitajan työ tulevaisuudessa ja kansainvälinen yhteistyö. Koulutus on kehittynyt kurseista asiantuntijoiden koulutukseen. Muutos on heijastellut ympäröivän yhteiskunnan tilannetta ja on vastannut työelämän tarpeisiin. Oulun sairaanhoitajakoulutus on tuottanut osaajia alueelle, koko Suomeen ja kansainvälisiin tehtäviin. Sairaanhoitajan tehtävänä on auttaa ihmistä, tervettä tai sairasta, niissä toiminnoissa, jotka edistävät terveyttä tai toipumista tai auttavat kuolemaan rauhallisesti. Sairaanhoitaja on hoitotyön asiantuntija, joka työskentelee perusterveydenhuollossa, erikoissairanhoidossa, sosiaalihuollossa ja yksityisen sekä kolmannen sektorin alueilla. Sairaanhoitaja toteuttaa näyttöön perustuvaa hoitotyötä. Sairaanhoitaja tekee tutkimus- ja kehittämistoimintaa yhteistyössä työelämän ja palveluiden käyttäjien kanssa. Kansainvälinen verkostoituminen ja yhteistyö sairaanhoitajan tulevaisuuden osaamista. Hoitotyön koulutuksen ja käytännön johtamisessa on tärkeää, että johtaja tuntee alan sisältöä ja toimintaa sekä tulevaisuuden haasteita. Sote-alan palvelut, hoitovälineet ja käytännöt uudistuvat teknologian, digitaalisten palveluiden ja hoitomenetelmien kehittymisen myötä. Tänä päivänä sote-uudistus organisoituu uusilla palveluiden järjestämistä vastaavilla sote-alueilla. Tässä muutoksessa kaikkien tulee kyetä kohdentamaan toimintaansa kohti tulevaisuuden osaamistarpeita. Asiakkaiden rooli kasvaa oman terveyden edistämisessä omahoito tuotteiden kehittyessä. Teknologian ja etälääketieteen kehittyminen sekä väestön oman osaamisen kasvaminen tukevat asiakkaan aktiivista roolia. Sairaanhoitajien osaamisvaatimukset lisääntyvät heidän toimiessaan vaativissa sairaanhoidollisissa tehtävissä kotisairaala-ympäristöissä.

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu, Oamk

Aikamääre: Julkaistu 2016-09-21

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2016090723652>

Kieli: suomi

Suhde: <http://urn.fi/URN:ISSN:1798-2022>, ePooki - Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut

Oikeudet: Julkaisu on tekijänoikeussäännösten alainen. Teosta voi lukea ja tulostaa henkilökohtaista käyttöä varten. Käyttö kaupallisiin tarkoituksiin on kielletty.

Näin viittaat tähän julkaisuun

Koivisto, K., Latomaa, T. & Sandelin, P. 2016. Aputyöstä asiantuntijaksi – 120 vuotta sairaanhoitajakoulutusta Oulussa. Teoksessa K. Koivisto, L. Kiviniemi & M. Tuisku (toim.) Sairaanhoitajakoulutusta 120 vuotta Oulussa – Konferenssi 22.–23.9.2016. Tiivistelmät :: Nurse Education for 120 Years in Oulu – Conference 22.–23.9.2016, Abstracts. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 24. Hakupäivä 22.9.2016. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2016090723652>.

120 vuotta sitten kuusi naispuolista oppilasta Oulaisista, Raahesta, Pyhäjärveltä, Kajaanista ja Oulusta aloittivat puoli vuotta kestävänsä sairaanhoitajakurssin Oulussa tammikuussa 1896. Pohjaa koulutuksen aloittamiselle loivat jo vuonna 1792 perustettu lääninsairaala ja muut valtion ja kaupungin ylläpitämät terveydenhuoltopalvelut sekä maamme taloudellisen ja sosiaalisen toiminnan kehittäminen. Asukkaita Oulussa oli tuolloin 14 000. ^[1]

Sairaanhoitajan työ

Sairaanhoitajan perustehtävä – auttaa ihmistä, tervettä tai sairasta, kaikissa niissä toiminnoissa, jotka edistävät terveyttä tai toipumista tai auttavat kuolemaan rauhallisesti – ei ole muuttunut sairaanhoitajakoulutuksen alkua ajoista. Sairaanhoitaja on hoitotyön asiantuntija, joka työskentelee eri toimintaympäristöissä perusterveydenhuollossa, erikoissairaanhoidossa, sosiaalihuollossa ja yksityisen sekä kolmannen sektorin alueilla. Sairaanhoitaja toteuttaa ja kehittää hoitotyötä, joka on terveyttä edistävää ja ylläpitävää, sairauksia ehkäisevää ja parantavaa sekä kuntouttavaa ^[2]. Sairaanhoitaja toteuttaa näyttöön perustuvaa hoitotyötä. Hän hyödyntää hoitotieteen tietoa suunnitellessaan, toteuttaessaan, arvioidessaan ja kehittäessään hoitotyötä ^[3]. Hoitotieteen ja -työn tiedon lisäksi sairaanhoitajan työn osaaminen edellyttää monitieteistä ajantasaista tietoperustaa lääketieteestä, farmakologiasta, yhteiskunta- ja käyttäytymistieteiden teorioista. Sairaanhoitajan ammatillisen toiminnan lähtökohtana ovat kulloinkin voimassa oleva lainsäädäntö ja sosiaali- ja terveystaloudelliset linjaukset. ^[4]

Sairaanhoitajan koulutus

Sairaanhoitajien koulutus on aina ollut sidoksissa ympäröivän yhteiskunnan tilanteeseen. Sairaanhoitajakoulutus tuottaa osaajia alueelle, koko Suomeen ja kansainvälisiin tehtäviin. Suomalainen sairaanhoitajakoulutus pohjautuu Euroopan parlamentin ja neuvoston uudistuneeseen ammattipätevyysdirektiiviin (2013/55/EU), joka korvaa direktiivin (2005/36/EU) ^[5]. Direktiivi koskee sairaanhoitajan ammattipätevyyden tunnustamista ja siinä määritellään ammatillisen osaamisen vähimmäisvaatimukset. Direktiivin mukaan yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan koulutuksen tulee kestää vähintään kolme vuotta (180 opintopistettä). Suomalainen sairaanhoitajakoulutus (210 opintopistettä) on 30 opintopistettä laajempi kuin direktiivin edellyttämä vähimmäisvaatimus. ^[4]

Hoitotyön ammattiopinnot perehdyttävät opiskelijan sairaanhoitajan ammatillisen tehtäväalueen keskeisiin kokonaisuuksiin ja sovelluksiin. Kliinisessä harjoittelussa opiskelija perehtyy ohjatusti sairaanhoitajan oleellisiin käytännön työtehtäviin. Hän oppii samalla soveltamaan kliinisen erityisosaamisen tietojen ja taitoja työelämän tilanteissa. Sairaanhoitajalta edellytetään myös kykyä johtajuuteen, itsenäiseen ja vaativaan päätöksentekoon sekä erinomaisia ihmissuhde- ja vuorovaikutustaitoja. Sairaanhoitajan toimii erilaisissa verkostoissa ja monikulttuurisissa hoitotyön toimintaympäristöissä. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisussa [31] hoitotyön ohjausryhmä painottaa seuraavia sairaanhoitajan osaamiskokonaisuuksia: näyttöön perustuvan toiminnan osaaminen, terveyspalveluiden laadun ja potilasturvallisuuden edellyttämä osaaminen, terveyden, työn ja toimintakyvyn edistämisen osaaminen sekä asiakaskeskeisen ja moniammatillisen toiminnan osaaminen. [41]

Tutkimus- ja kehittämistoiminta

Ammattikorkeakoulujen tehtävä on harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta ja työelämää sekä aluekehitystä tukevaa soveltavaa tutkimus- ja kehitystyötä. Lisäksi ammattikorkeakoulujen tehtävänä on vastata työelämän muuttuviin tarpeisiin ja osallistua aktiivisesti alueelliseen kehittämiseen. [61] Tutkimus- ja kehittämistoimintaa määritellään usein perus- ja soveltavana tutkimuksena. Yleisesti tarkasteltuna tutkimus on systemaattista toimintaa tiedon lisäämiseksi ja tiedon käyttämistä uusien sovellusten löytämiseksi. Perustutkimuksen tavoitteena on uuden tiedon tai teorian luominen, jolloin tietoa tavoitellaan tiedon itsensä vuoksi. Soveltavan tutkimuksen tavoitteena on hyödyntää ja kehittää edelleen aiemmin tuotettuja tieteellisiä tutkimustuloksia. Kehittämistyössä taas yhdistetään tutkimus ja kehittäminen, jolloin tavoitteena on luoda uusia ja parempia palveluja, tuotantovälineitä tai -menetelmiä.

Sairaanhoidon opiskelijat osallistuvat tutkimus- ja kehittämistyöhön monella tavalla. He ovat mukana alueella tapahtuvissa yhteistyöhankkeissa (kouluhyvinvointi, infektioiden ehkäisy, lähisuhdeväkivallan tunnistamien ja ennalta ehkäisy) tuottamalla tutkimus- ja kehittämiskohteena olevista aiheista tietoa aikaisemmista tutkimuksista, kirjallisuudesta, tutkimukseen osallistuvien ihmisten näkökulmasta jne. Kerätty tieto käsitellään ja kuvataan luotettavasti. Lisäksi kerättyä tietoa hyödynnetään käytännön hoitotyön kehittämisessä muun muassa infektioiden vähentäminen sairaalaosastoilla hyvää käsihygieniaa noudattamalla, asiakaslähtöisemmät palvelut tai lasten ja nuorten vahvuudet sekä myönteisyys ja myönteinen kouluilmapiiri lasten ja nuorten terveyttä edistäen. Tutkimus- ja kehittämistyön fokus tänä päivänä sairaanhoitajakoulutuksessa on asiakaslähtöiset palvelukokonaisuudet ja niiden kehittäminen yhteistyössä palvelun käyttäjien kanssa.

Kehittämistoimintaa pidetään tänä päivänä yhtenä työelämän keskeisimmistä toiminnoista. Kehittämistoiminta voi olla organisaatiossa tai yhteiskunnassa tapahtuvaa tuotteen, palvelun, työyhteisöjen ja menetelmien sekä oman työn kehittämistä. Perinteisesti kehittämistoiminta ymmärretään prosessina, jossa määritellään tavoitteet, tehdään suunnitelma ja kehittämisprosessi toteutetaan. Kehittämistoimintaa voidaan jäsenellä myös yksilön tai koko organisaation oppimisen kautta. Tällöin tutkimus, kehittäminen ja koulutus yhdistetään. Kehittämistoiminnassa kehittämistieto on usein luovaa, joustavaa ja tilannekohtaista tietoa. [71]

Rantasen [81] mukaan kehittämistoiminnassa korostuu käyttäjien ja toimijoiden osallistumisen merkitys, jolloin palveluiden ja tuotteiden käyttäjät ovat mukana itse kehittämistyössä. Työyhteisölähtöinen kehittäminen perustuu työssä ja työyhteisössä tunnistettuihin tarpeisiin ja haasteisiin. Kehittämistoiminnassa painottuu yhteisöllinen tavoitteenasettelu ja tiedonmuodostus. Tällöin koko työyhteisö on kehittämisen subjekti ja kehittäminen suuntautuu työn ja työyhteisön toiminnan tutkimiseen, jolloin kehittäminen sulautuu osaksi päivittäistä ammattityötä. Työyhteisölähtöinen prosessikehittäminen ylläpitää ja vahvistaa työyhteisön toimintakykyä. [71] [91]

Johtaminen ja esimiestyö

Dialoginen esimiestyö merkitsee johtajuuden jakamista, jolloin esimiehet ja alaiset keskustelevat ja toimivat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa mahdollisimman paljon. Jaetun johtamisen edellyttämässä työyhteisötäidoissa ei ole kyse ensisijaisesti ihmisten kyvystä toimia uudella tavalla vaan pikemminkin ihmisten halusta ja valmiudesta toimia vuorovaikutteisesti. [91]

Organisaatiot ovat nykyään jakautuneita pienempiin, tiimimäisesti toimiviin yksiköihin ja esimiesasemassa olevilla on johdettavanaan ison yksikön sijasta pienehkö (4–9 henkeä) ryhmä tai tiimi. Esimiesten rooli on enemmän työntekijöitä tukevaa ja valmentavaa kuin suoraan ohjaavaa. [91]

Esimiesten muuttuvaan rooliin ei ole kehittämistyössä kiinnitetty aina riittävästi huomiota. Työyhteisötaitoihin kuuluvat toisten tukeminen ja auttaminen, vastuullinen resurssien ja delegoidun päätöksenteon käyttö, yhteistyö työtovereiden ja esimiehen kanssa sekä aktiivinen osallistuminen toiminnan kehittämiseen. Joustavuutta, nopeaa reagointia, ongelmanratkaisua ja innovointia edellyttävässä työssä tarvitaan refleksiivistä luottamusta, jossa luottamus esimiehen ja alaisen kesken määrittyy tilannekohtaisemmin. Refleksiivisen

luottamuksen rakentumisen perustana ovat – paitsi kummankin osapuolen tulkinnat toistensa aiemmasta toiminnasta – osapuolten toiminnan avoimuus, johdonmukaisuus ja kyky luoda yhteistä ymmärrystä tilannekohtaisesti määrittävän vuorovaikutuksen kautta. ^[9]

Johtajia tarvitaan strategiaan suunnittelu- ja kehittämistehtäviin sekä henkilöstön lähijohtoon. Hoitotyön koulutuksen ja käytännön johtamisessa on tärkeää, että johtaja tuntee alan sisältöä ja toimintaa sekä tulevaisuuden haasteita. Tänä päivänä erityisesti sosiaali- ja terveysalan palvelut ja hoitovälineet uudistuvat ja kehittyvät teknologian ja digitaalisten palveluiden kehittymisen myötä. Koulutuksen tulee vastata muutoksista johtuviin osaamistarpeiden muutoksiin. Hoitotyön käytännöt muuttuvat myös uusien palveluiden ja hoitomenetelmien kehittymisen myötä. Koulutuksen ja hoitotyön johtajien asiantuntemus ja johtamisosaaminen ovat tärkeitä erityisesti suurien muutosten aikana. Tänä päivänä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus eli sote-uudistus organisoituu uusilla palveluiden järjestämisvastuussa olevilla sote-alueilla. Tässä muutoksessa johtajien niin sairaanhoitajien koulutuksessa kuin myös käytännön hoitotyössä tulee osata viedä opettajien ja hoitotyöntekijöiden osaamista kohti tulevaisuuden osaamistarpeita.

Sairaanhoitajan työ tulevaisuudessa

Sairaanhoitajakoulutuksessa tulee ennakoida yhteiskunnassa ja terveydenhuollossa tapahtuvat muutokset. Sairaanhoitaja edistää ihmisten terveyttä ja hyvinvointia sekä tuottaa väestölle laadukkaita, vaikuttavia ja kustannustehokkaita palveluita. Suomessa on meneillään olevan sote uudistuksen tarkoituksena on integroida mahdollisimman laajasti sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut siten, että perus- ja erikoispalvelut muodostavat ehjän kokonaisuuden. Tämä uudistus tuo muutoksia myös sairaanhoitajan työhön ^[4]. Lisäksi muutokset väestön palvelutarpeissa vaikuttavat sairaanhoitajien työn kuvaan ja osaamistarpeisiin (väestön ikääntyminen, maahanmuutto ja monikulttuurisuus). Edellä kuvatut muutokset edellyttävät, että myös hoitotyön tutkinto-ohjelmat vahvistavat sairaanhoitajan kliinistä asiantuntijuutta ^[10].

Asiakkaiden rooli kasvaa oman terveyden- ja hyvinvoinnin edistämisessä ja ylläpitämisessä itse- ja omahoito tuotteiden ja palveluiden kehittyessä. Teknologian ja etälääketieteen kehittyminen sekä väestön oman osaamisen kasvaminen tukevat asiakkaan aktiivista roolia. Sairaanhoitajien osaamisvaatimukset lisääntyvät heidän toimiessaan vaativissa sairaanhoidollisissa tehtävissä kotisairaalaympäristöissä. ^[4]

Lähteet

1. [△]Tallberg, M., Hyttinen, H. & Korteniemi, A-M. 1996. Sata vuotta työtä terveyden hyväksi. Oulun terveydenhuolto-oppilaitoksen julkaisuja 1. Oulu, Oulun terveydenhuolto-oppilaitos.
2. [△]Opetusministeriö. 2006. Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon. Koulutuksesta valmistuvien ammatillinen osaaminen, keskeiset opinnot ja vähimmäisopinnot. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 24. Opetusministeriö, Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto. Hakupäivä 16.8.2016.
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2006/liitteet/tr24.pdf>
3. ^{^ ab}Sosiaali- ja terveysministeriö. 2012. Koulutuksella osaamista asiakaskeskeisiin ja moniammatillisiin palveluihin. Ehdotukset hoitotyön toimintaohjelman pohjalta. Sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 7. Hakupäivä 17.8.2016.
<http://urn.fi/URN:ISBN:958-952-00-3210-4>
4. ^{^ abcde}Eriksson, E., Korhonen, T., Merasto, M. & Moisio, E-L. 2015 Sairaanhoitajan ammatillinen osaaminen – sairaanhoitajakoulutuksen tulevaisuus -hanke. Ammattikorkeakoulujen terveysalan verkosto ja Suomen sairaanhoitajaliitto Ry. Porvoo: Bookwell Oy. Hakupäivä 16.8.2016.
<https://sairaanhoitajat.fi/wp-content/uploads/2015/09...>
5. [△]Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/55/EU. Ammattipätevyden tunnustaminen. Hakupäivä 16.8.2016.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ...>
6. [△]Laki ammattikorkeakoululain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta 564/2009. Finlex. Hakupäivä 16.8.2016.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20090564>
7. ^{^ ab}Rantanen, T. & Toikko, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistumiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Tampere University Press.
8. [△]Rantanen, T. 2009. Laadukas oppinäytetyö ja työelämäläheinen metodologia. Teoksessa B. Varjonen & H. Majjala (toim.) Ylempi ammattikorkeakoulututkinto - osana innovaatioympäristöjä. Hämeen ammattikorkeakoulu. Hämeenlinna, s. 217–230. Hakupäivä 16.8.2016.
9. ^{^ abcd}Alasoini, T. 2011. Hyvinvointia työstä. Kuinka työelämää voi kehittää kestäväällä tavalla. Tykes. Raportteja 76. Helsinki. Hakupäivä 16.8.2016.
https://www.tekes.fi/globalassets/julkaisut/hyvinvointia_tyosta.pdf

10. [△](#)Sosiaali- ja terveysministeriö. 2009. Johtamisella vaikuttavuutta ja vetovoimaa hoitotyöhön. Toimintaohjelma 2009–2011. Sosiaali- ja terveysministeriö. Hoitotyön kehittämisen ohjausryhmä. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 18. Hakupäivä 17.8.2016.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-2919-7>